

Länsstyrelsen i Stockholms län
c/o Solna stad, Stadsbyggnadsnämnden, 171 86 Solna

Växten 1, Pipers väg 28, tillbyggnad och p-platser

Vad säger vård- och utvecklingsplanen om Bergshamra och kv Växten?

Länsstyrelsen fastställde i december 2012 en vård- och utvecklingsplan för Kungliga nationalstadsparken. Ett särskilt avsnitt ägnas Bergshamra. Där sägs bl.a. följande rörande kulturhistoriska och ekologiska aspekter:

- "Byggnaderna för f.d. Statens centrala frökontrollanstalt och Institutet för husdjursförädling (senare Statens växtskyddsanstalt) uttrycker statens expansion i Bergshamra och 1930-talets satsningar på att utveckla jordbruket.)"
- "Spåren av 1800- och 1900-talens odlingsverksamhet ska vara synliga i form av koloniträdgårdar, bevarade äppelodlingar och odlingsterrasser. Kvarteret Växten ska behålla sin öppna gårdsliknande karaktär."
- "Kulturhistoriskt värdefulla gårdsmiljöer och villor med trädgårdar ska värnas och vårdas så att deras karaktärsdrag och kvaliteter består."
- "Funktionen av ekologisk spridningslänk i Tivoliområdet, Bergshamra by och stranden vid Ålkistan ska stärkas och får inte försvagas genom bebyggelse, anläggningar eller olämplig skötsel." (Vård- och utvecklingsplan, Länsstyrelsen dec 2012).

Tillbyggnaden

Förbundet för Ekoparken har tidigare i diskussioner med företrädare för Solna stad klargjort att vi insett att befintlig detaljplan medger ytterligare bebyggelse inom Växten 1 i anslutning till den befintliga söder om Pipers väg. Vi har understrukt vikten av att tillbyggnaden utförs med respekt för den befintliga, utan onödiga intrång i park- eller naturmark och utan att skada kulturlandskapet, detta i enlighet med lagen om nationalstadsparken.

Den nu föreslagna tillbyggnaden motsvarar inte dessa krav. Den befintliga byggnaden är en sluten, diskret utformad byggnadsvolym. Även tillbyggnaden väster om den ursprungliga är lågmält utformad, dels genom att ligga något förskjutet bakåt i förhållande till huvudbyggnadens liv, dels genom att vara något lägre och dels genom att inte ha så stora fönster. Mot Brunnsvikens är detta mycket viktigt eftersom stora, upplysta glaspartier ljusförorenar Brunnsvikens landskap, Tivoliudden och gångvägen utmed vattnet – centrala delar i den engelska landskapsparken.

Den föreslagna tillbyggnaden är i stort sett helt och hållet i glas och kommer att bli ett starkt lysande inslag i Bergshamra och Brunnsviken (inte minst med tanke på att fastighetsägarens/verksamhetsansvariges vana att lämna belysningen på dygnet runt i hela huset). Den är inte indragen i förhållande till huvudbyggnadens liv och förbinds med en glasad gång, som också kommer att vara upplyst. Lanterninerna ovanpå taket kommer att förstärka ljusinslaget.

Det antikvariska utlåtandet har förstått den ursprungliga byggnadens karaktär och utformning m.h.t. dess inplacering i den engelska parken:

”Huvudbyggnaden i 1920-talsklassicism placerades i sitt landskapsparksammanhang som en villa utanför Rom. Det arkitektoniska förhållningssättet är därför indirekt en följd av tomtens närhet till Hagaparken där referenserna till Rom med omnejd var utgångspunkt för Pipers gestaltning – Frascati, Tivoli, Albano etc.”

Man kan jämföra med Armfelts Villa Frascati och Edelcrantz Engelska villa för att inte tala om Gustav III:s Hagapaviljong. De är alla fristående, enkla hus, placerade i landskapet.

Den fortsatta kulturhistoriska utläggningen i det antikvariska yttrandet går däremot vilse när man skriver:

”Utformning och placering i landskapet för tankarna till herrgårdsbebyggelse i odlingslandskap där en allé leder upp till huvudbyggnaden: en utformning som dessutom är kongenial med verksamhetens inriktning inom lantbruksforskning.”

Det är just herrgårdsbebyggelsen som man, mycket medvetet, önskade undvika. Därför: inga flyglar! När nu samma arkitektbyrå som ritat den föreslagna tillbyggnaden också skriver det antikvariska yttrandet är ”herrgårdsbebyggelse i odlingslandskap” en efterhandskonstruktion som är ägnad att understödja det ohistoriska förslaget. Den bästa bilden för att illustrera villakarakteren, som med förslaget förstörs, är omslagsbilden till det antikvariska utlåtandet. För att stärka karaktären ”friliggande villa” borde man pröva en annan placering av tillbyggnaden, förslagsvis mellan den befintliga tillbyggnaden och de ekonomibygnader som redan finns där väster om huvudbyggnaden.

”De kulturhistoriska värden landskapet erbjuder bör, i samband med projektets genomförande, bättre tas tillvara än vad som är fallet i dag.” Det är bara att instämma.

”... det friare förhållningssätt som här har valts...” är en formel som återkommer för att skylta över faktum att den föreslagna byggnaden inte passar ihop med den befintliga.

Samma egendomliga sätt att upphöja motsatserna till värden återkommer på flera ställen i texten:

”När den nya byggnaden fogas till de befintliga är avsikten att volymerna ska balansera varandra. I detaljerna ställer sig tillägget däremot i kontrast till de befintliga byggnaderna. Detta är ett sätt att respektera de äldre byggnadernas respektive arkitekturstil. Genom förslaget tillfogas ytterligare en individ till gruppen. Genom att använda mycket glas i fasaderna och ett grönt tak anknyter arkitekturen fritt till de växthus, insektarier och den forskning som bedrevs vid växtskyddsanstalten.”

Växthus och insektarier tillkom långt senare och utan anspråk på arkitektonisk utformning och revs utan någon diskussion. Här har den antikvariska bedömningen övergått i panegyrik avsedd för arkitekt och beställare.

Vi vill understryka bedömningen att ”avsikten” är att volymerna ska balansera varandra. Goda avsikter är dessvärre inte några garantier för att så blir fallet, vilket den antikvariska bedömningen

också tycks reservera sig för. Och författaren till den antikvariska bedömningen uttrycker slutligen en förhoppning som andas ett visst tvivel:

”Sedan östra flygeln byggts kommer de tre byggnaderna och parken förhoppningsvis att samverka till en ny harmonisk helhet.”

Det är en förhoppning – inte mer.

Vård- och utvecklingsplanen talar för en sträng, kulturhistorisk bedömning av den föreslagna tillbyggnaden och utesluter ”friare förhållningssätt” och ”kontraster”.

P-platserna

Det är utomordentligt värdefullt att en enig byggnadsnämnd återremitterat ärendet rörande parkeringsplatserna för vidare begrundan.

Några utgångspunkter för denna begrundan:

1. Vård- och utvecklingsplanen utsluter hårdgörning av befintliga grönytor i Bergshamra. ”Funktionen av ekologisk spridningslänk i ... Bergshamra ... ska stärkas och får inte försvagas genom bebyggelse, anläggningar...”
2. Vård- och utvecklingsplanen framhåller att ”Spåren av 1800- och 1900-talens odlingsverksamhet ska vara synliga i form av koloniträdgårdar, bevarade äppelodlingar och odlingsterrasser. Kvarteret Växten ska behålla sin öppna gårdsliknande karaktär.” Detta utesluter p-platser på den stora gröna ängen framför huvudhuset. P-platserna inkräktar på marken för de gamla äppelodlingarna.
3. Vi vill understryka att behovet av p-platser måste ifrågasättas. Några platser behövs, för personer med funktionsnedsättning och för godstransporter. Närmaste T-baneuppgång är 500 m bort (5 min promenad) och det finns möjligheter att parkera på gator och befintliga p-platser i närheten.
4. Om man ska flytta befintliga p-platser för att städa upp framför entrén kan området i anslutning till den befintliga tillbyggnaden och ekonomibygnaderna väster om huvudhuset övervägas (ej prickmark).
5. Det område som nu föreslås få både p-platser och höga häckar är markerat som prickmark i den befintliga detaljplanen. Det utesluter bebyggelse och anläggningar. Länsstyrelsens godkännande av p-platser på prickmark på mark utanför nationalstadsparken har dels inte prövats i högre instans, dels inte relevans inom nationalstadsparken med dess stränga förbud mot intrång på park- och naturmark.

Sammanfattning

Kulturhistoriska skäl talar emot utformning och placering av den föreslagna tillbyggnaden.

Kulturhistoriska och ekologiska skäl talar emot ett stort antal p-platser på ängen framför huvudbyggnaden. Antalet p-platser bör begränsas till max det nuvarande antalet.

Förbundet för Ekoparken har inte underrättats av Solna stad om detta ärende, vilket vi finner upprörande. Vi begär att i fortsättningen bli underrättade av såväl Solna kommun som av länsstyrelsen i detta ärende.

Richard Murray
ordförande

Richard Murray, ordf.
Drottningholmsvägen 1
112 42 Stockholm

richard.murray@comhem.se

+46-(0)768-016897
+46-8-6521479